

Vastine

18.1.2023

VN/24461/2022
VN/24461/2022-MMM-15

Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto
metsäneuvos Erno Järvinen
asiantuntija Aleksu Nurmi

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Viite: vastinepyyntö 13.1.2023

Maa- ja metsätalousministeriön vastine asiantuntijalausunnoista maa- ja metsätalousvaliokunnalle (HE 284/2022)

Asia

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 284/2022, jäljempänä *metsätuholaki*). Esityksen mukaan laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneiden kustannusten ja vahingoista maksettavien korvausten sekä korvauksensaajia koskevien säännösten ja näistä muodostuvan tukijärjestelmän voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi uusien valtiontuen suuntaviivojen voimassaoloajan mukaisesti vuoden 2027 loppuun saakka. Lakiin lisättäisiin myös säännökset tilanteista ja olosuhteista, joiden vallitessa metsän hakkaajalla ei olisi velvollisuutta huolehtia juurikäävän torjunnasta ja tätä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Lisäksi lain toimeenpanoon liittyvien virastojen nimet, terminologia ja laissa viitattu muu lainsäädäntö tarkistetaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on 13.1.2023 päivätillä pyynnöllä pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä vastinetta asiantuntijalausunnoista, joita annettiin yhteensä 11 kappaletta. Lausuntoja antoivat oikeusministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Ruokavirasto, Suomen metsäkeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry, Kasvinsuojeluteollisuus ry, Koneyrittäjät ry, Metsäteollisuus ry ja Sahateollisuus ry.

Vastine

Suurin osa lausunnonantajista piti esitystä perusteltuna ja kannatti sitä sellaisenaan. Laajojen metsätuhojen torjuntaa koskevien säännösten ja tukijärjestelmän jatkaminen sekä lain tekninen tarkistaminen saivat kannatusta, eikä yksikään lausunnonantaja vastustanut näitä muutoksia. Sen sijaan lausunnoissa huomiota herätti ehdotettu uusi pykälä juurikäävän torjunnasta ylivoimaisen esteen ja erityisen poikkeuksellisen olosuhteen ilmetessä sekä tätä koskeva ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunnossaan oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu 8 b § merkitsee nähtävästi käytännössä sitä, että jokaisen metsänhakkaajan, joka on velvollinen juurikäävän torjuntaan lain 8 a §:n perusteella, tulee ylivoimaisen esteen tai erityisen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi tehdä erikseen omavalvontailmoitus tilanteesta Suomen metsäkeskukselle. Suomen metsäkeskuksen on tällöin jokaisen erillisen ilmoituksen perusteella selvitettävä ja harkittava, onko kyseessä lain 8 b §:ssä tarkoitettu olosuhde tai tilanne ja tehtävä asiasta valituskelpoinen päätös. Esityksestä ei käy myöskään ilmi, mikä on tällaisten päätösten ajallinen ulottuvuus, eli kuinka kauan päätöksen on tarkoitus olla voimassa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että paras torjuntateho juurikäävälle saadaan aikaan käsittelemällä tuoreet kannot hakkuun yhteydessä välittömästi puun kaatamisen jälkeen. Jälkikäteen tehtävällä torjunnalla ei olisi merkittävää vaikutusta tartuntojen ehkäisyssä, koska valtaosa juurikäävän tartunnoista tapahtuu tuoreisiin kantoihin ensimmäisten vuorokausien aikana heti hakkuun jälkeen (Lähde: [Juurikääpätuhojen tunnistaminen ja torjunta, 2019](#)).

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että voimassa olevan lain 19 §:nkään nojalla Suomen metsäkeskus ei tee erillistä valituskelpoista päätöstä omavalvontailmoituksen perusteella. Ammattimaisen toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on saattaa Suomen metsäkeskus tietoiseksi tilanteesta, jotta Metsäkeskus voi varautua kasvaneeseen metsätuhoriskiin ja tarvittaessa kohdentaa valvontaa vastaamaan muuttuneeseen riskiin ja tarvittaessa ryhtyä muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin. Ehdotettu 8 b § on luonteeltaan yleinen ja oletettavaa on, että jos ehdotetussa pykälässä tarkoitettu ylivoimainen este ja erityiset poikkeukselliset olosuhteet ovat olemassa, ongelma on laaja ja koskettaa suurta joukkoa ammattimaisia toiminnanharjoittajia. Ministeriö katsoo, että Suomen metsäkeskusta ei tulisi velvoittaa tekemään omavalvontailmoituksen perusteella päätöstä. Tällainen päätöksentekovelvollisuus olisi ilmeisen epätarkoituksenmukainen ja se veisi huomattavan paljon Metsäkeskuksen resursseja tilanteessa, jossa tärkeintä olisi kyetä tekemään tarpeellisia toimenpiteitä lisääntyneen metsätuhoriskin pienentämiseksi. Erillisten päätösten tekeminen ei ministeriön arvion mukaan parantaisi juurikäävän torjunnan vaikuttavuutta. Muutosesityksen mukaisena ehdotettu omavalvontailmoitusvelvollisuuden laajentaminen ilman päätösmenettelyä turvaisi itsessään Suomen metsäkeskuksen mahdollisuuden valvoa ja tarkastaa ammattimaisen toiminnanharjoittajan juurikäävän torjuntaa koskevia toimenpiteitä. Tässä yhteydessä on lisäksi todettava, että Metsäkeskus ei tee päätöstä myöskään metsälain (1093/1996) 14 §:ssä tarkoitettun metsänkäyttöilmoituksen johdosta.

Lisäksi oikeusministeriö on esittänyt 8 b §:n ilmaisua tarkennettavaksi siten, että kasvinsuojeluaineen merkittävät saatavuusongelmat tulisivat lainkohdassa nimenomaisesti mainituiksi.

Hallituksen esityksen mukaisesti ylivoimaisella esteellä tarkoitettaisiin ennalta arvaamatonta poikkeuksellista tapahtumaa, joka estää velvoitteen täyttämisen. Tällainen voisi esimerkiksi olla kantokäsittelyyn tarkoitettun hyväksytyn kasvinsuojeluaineen merkittävät saatavuusongelmat tai velvoitteen tosiasiallisen täyttämisen estävä viranomaisen toimi, kuten takavarikko. Erityisen poikkeuksellisella olosuhteella voitaisiin tarkoittaa sen sijaan tilannetta, josta ilman poikkeusmenettelyä aiheutuisi merkittäviä ja pitkäaikaisia negatiivisia seurauksia metsätaloudelle. Niin ikään metsätuholain 7 §:ssä säädetään vastaavanlaisesta poikkeusmenettelystä 3–6 §:ssä tarkoitettujen velvollisuuksien osalta. Kyseisessä pykälässä ei määritellä yksityiskohtaisia tilanteita tai olosuhteita, jotka voisivat oikeuttaa poikkeukselliseen menettelyyn. Sen sijaan nämä ovat kuvattuina aiemmassa hallituksen esityksessä (HE 119/2013).

Vaikka ehdotettu 8 b § perustuu keskeisesti kantokäsittelyyn tarkoitettun hyväksytyn kasvinsuojeluaineen merkittäviin saatavuusongelmiin, voivat poikkeusmenettelyyn oikeuttaa myös muut ennalta arvaamattomat tilanteet ja olosuhteet. Ylivoimaisen esteen ja poikkeuksellisten olosuhteiden määrittelemättömyys pykälässä mahdollistaisi lain laajemman sovellettavuuden tilanteessa, jossa tulevien olosuhteiden ennakointi on epävarmaa. Pykälän sisältö mukailisi sen lisäksi jo voimassa olevaa metsätuholain 7 §:ää. Edellä todettujen perusteluihin viitaten maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei kasvinsuojeluaineen merkittäviä saatavuusongelmia ole tarkoituksenmukaista mainita nimenomaisesti lainkohdassa.

Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan, että urean saatavuuden ongelmat eivät yksistään estä kantokäsittelyn toteuttamista, koska korvaava tuote on olemassa. Jos korvaavaa tuotetta on saatavilla tarvittava määrä, tarkasteltavaksi tulee, onko harmaaorvakkaliuoksen käyttöön siirtymisellä niin iso taloudellinen vaikutus, että siitä tulisi lain tarkoittamia liiallisia taloudellisia uhrauksia. Hallituksen esityksen perusteluissa ei aukaista tarkemmin, mikä katsottaisiin em. liialliseksi taloudelliseksi uhraukseksi.

Juurikäävän torjunta hakkuun yhteydessä perustuu ensisijaisesti kantokäsittelyyn. Kantokäsittely voidaan toteuttaa joko urealla tai harmaaorvakkasieneen perustuvalla biologisella torjunta-aineella. Maa- ja metsätalousministeriö painottaa sitä, ettei esityksessä kantokäsittelyaineiden hinnannousua pidettäisi riittävänä perusteena velvollisuudesta poikkeamiselle. Jos juurikäävän torjuntaa ei tehdä riskikohteilla toukokuun alun ja marraskuun lopun välisellä aikavälillä, ja silloin kuin juurikäävän itiöitä on lämpötilarajojen ylittyessä runsaasti ilmassa, mahdollisuus tuhoista aiheutuville taloudellisille menetyksille kasvaa entisestään pitkällä aikavälillä.

Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että viime kevään ja kesän kantokäsittelyaineiden saatavuuteen liittyvä epävarmuus ei käsittänyt pelkästään ureaa, vaan koski molempia valmisteita. Ministeriön tiedossa on, että viimeisimpien vuosien aikana harmaaorvakan osuus kantokäsittelyaineena on ollut Suomessa vain noin kymmenen prosenttia (vrt. [Metsätehon tulosalvosarja 5/2018](#)). Aikaisemman vähäisen käyttömäärän vuoksi keväällä 2022 ei ollut varmuutta siitä, kuinka nopeasti harmaaorvakkavalmistetta olisi ollut saatavilla urean sijasta vuoden 2022 kantokäsittelykauden ajaksi. Suomen metsäkeskuksen viimeisimmät tarkastustulokset viittaavat kuitenkin harmaaorvakan lisääntyneeseen käyttöön suhteessa ureaan viimeisimmän kantokäsittelykauden aikana.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että urean ohella käytettävä harmaaorvakkavalmistete on vaihtoehtona kantokäsittelyn tekemiselle. Tämä on olennainen osa varautumista ja riskienhallintaa mahdollisten tulevien poikkeusolojen varalle.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. korostaa lausunnossaan, että esitetty mahdollisuus torjuntavelvoitteesta poikkeamiseen ei saa muodostua porsaanreiäksi, joka heikentää metsien terveyden ylläpitoa. MTK pitää tärkeänä, että pelkän taloudellisen esteen tai kantokäsittelyaineiden hinnan nousun ei katsota olevan riittävä peruste torjuntavelvollisuudesta luopumiselle. Torjuntavelvoitetta on edelleen valvottava ja mahdolliset poikkeamiset velvoitteesta pystyttävä osoittamaan ehdottoman perustelluiksi.

Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että normaaliolosuhteissa juurikäävän torjuntaan liittyvät velvoitteet säilyisivät ennallaan ja että taloudellisen esteen tai kantokäsittelyaineiden hinnannousun ei katsottaisi olevan riittävä peruste torjuntavelvollisuudesta luopumiselle. Näin edellytettäisiin juurikäävän torjunta jatkossakin aiemmin todettujen hyvien käytänteiden mukaisena riskialueilla ja -ajankohtina tehtävien hakkuiden aikana metsien hyvän terveydentilan ylläpitämiseksi. Ehdotettu 19 §:ssä tarkoitettu oma-valvontavelvoitteen laajentaminen turvaisi viranomaisen mahdollisuuden valvoa ja tarkastaa ammattimaisen toiminnanharjoittajan juurikäävän torjuntaa koskevia toimenpiteitä.

Liitteet	-
Jakelu	Maa- ja metsätalousvaliokunta
Tiedoksi	MMM LVO Metsä- ja bioenergiayksikkö, Erno Järvinen